

Rakendusuring „Uudse rahastamisvahendi väljatöötamine ettevõtete innovatsioonimahukate investeringute toetamiseks“

TEHNILINE KIRJELDUS

1. Töövõtulepingu ese

Töövõtulepingu esemeks on rakendusuring „Uudse rahastamisvahendi väljatöötamine ettevõtete innovatsioonimahukate investeringute toetamiseks“ (edaspidi *Töö*).

2. Töö taustainfo, eesmärk ja töö teostamise kaasatavad asutused

2.1. Töö taustainfo

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (edaspidi *TAIE*) näeb ühe tegevussuunana ette toetava ettevõtluskeskkonna loomist, sh kasvatades ettevõtete kõrgema lisandväärtuse loomise ja ekspordi võimekust. Ühe tegevusena nähakse ka ettevõtete finantseerimisvõimaluste parandamist, sh tõmbekeskustest eemal asuvates piirkondades (p 3.1). Samuti tuuakse arengukavas välja teadus- ja tehnoloogiamahuka ettevõtluse arendamist, ettevõtluse rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmist, kõrgema lisandväärtuse loomist ning tehnoloogia- ja arendusmahukaid (välis-)investeeringuid. Antud juhul on käesolev uuring üheks aluseks selgitamaks, mida ja kuidas soodustada/parandada kapitali kättesaadavust, selleks et toetada eelnevalt nimetatud riiklikke prioriteete. Eelneva põhjal arendada välja Eestis uudne rahastamisvahend, mis saaks olema hüppelauaks uudsete ja innovaatiliste lahenduste finantseerimiseks.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi *MMK*) on seadnud Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele (edaspidi *EIS*) omanikuootused kolmikpöörde elluviimiseks, mille keskseks kohaks on ettevõtjate innovaatiliste ja teadusmahukate projektide toetamine:

- **Rohepööre.** Rohepöörde väljakutsete ja võimaluste tutvustamine huvirühmadele, pakkudes nõustamist ja platvorme võimaluste teostamiseks. Rahastuse pakkumine koos erasektoriga eri kapitaliinstrumentide ja -allikate (riigieelarve, EL fondid, kapitaliturg, pangad, rahvusvahelised arengupangad) kaudu.
- **Digipööre.** Ettevõtete nõustamine tootmis- ja tegevusprotsesside digitaliseerimiseks ning selleks rahastuse pakkumine koos erasektoriga eri kapitaliinstrumentide ja -allikate (riigieelarve, EL fondid, kapitaliturg, pangad, rahvusvahelised arengupangad) kaudu.
- **Innovatsioonipööre.** Uute, innovaatiliste ja teadusmahukate lahenduste kasutuselevõtu ja tehnoloogilise innovatsiooni toetamine ettevõtetes, sh ülikoolide ja ettevõtete koostöö toetamine läbi rakendusuringute ja koostöö teadus- ja arendusorganisatsioonide rahvusvahelise võrgustikuga. Iduettevõtluse ökosüsteemi arengu toetamine ja investeringute hoogustamine.

Kuigi EIS koos tütarettevõtte AS SmartCap'iga leevendab täna laenude/käenduste ja omakapitaliinvesteeringute kaudu mitmeid kapitali kättesaadavusega seotud turutõrkeid (viimati kaardistatud 2021. aastal Ernst & Young (edaspidi EY) poolt läbi viidud „Kapitali kättesaadavuse turutõrke uuring kasvurahastuse ja suuremahuliste finantstehingute puhul“) VKE-de seas, siis tänases olukorras puudub sobiv instrument innovaatiliste lahenduste finantseerimiseks.

2021. aastal EY poolt läbi viidud uuring tõi välja suurprojektide finantseerimisel kolm kõige kriitilisemat takistust:

- Suurimaks takistuseks suuremahulise kapitali kaasamisel on ettevõtjate ja finantseerijate hinnangul piisava tagatise puudus, seda eriti tõmbekeskusest väljaspool. Kapitali pakkujad näevad riski ka rahavoo prognoosimatuses (nt uue tehnoloogia kasutuselevõtu puhul), mis kombineerituna omakapitali ebapiisavusega võib saada takistuseks vajaliku rahastuse saamisel.
- Välise osapoole omakapitaliinvesteeringu kaasamisel on takistusteks selle pakkujate ebasobivad tingimused (nt osalust puudutav, väljumise tingimused, nõutud marginaal) ning investorite piiratud valik. Ettevõtjad on toonud välja välisinvestorite soovi näha, et riik toetab konkreetset suurinvesteeringut oma territooriumil ning on samuti valmis riske jagama.
- Finantsasutuste hinnangul on suuremahuliste tehingute rahastamisel peamiseks takistuseks kõrge riskitase, mida soovitakse jagada. Uute projektide puhul on kõige keerulisem just käivitamisfaas ning riigi sekkumine on põhjendatud käivitamisfaasi läbimiseks, mil turg pole valmis piisavas mahus finantseeringut pakkuma.

Kuivõrd suurprojektid/kasvuinvesteeringud on Eesti majanduse konkurentsivõime tõstmiseks igati olulised, siis ka Eesti Pangaliit on välja toonud, et EIS-iga koostöös tuleks leida meetmed, mis kindlustaks enamate suuremahuliste projektide finantseerimise kohalike turuosaliste poolt. Kirjeldatud investeeringute toimumist on osaliselt samuti pärssinud COVID-19 pandeemia mõjud, Ukraina sõda ja ka energiakriis. Samas Eesti majandusele tervikuna ja samuti ka regionaalsest arengust lähtuvalt iga taoline investeering on oluline, mistõttu tuleks kindlustada, et ükski mõistliku riski-tulu suhtega projekt ei jääks puuduva finantseerimise tõttu tegemata.

Kõige mõjusamalt võiks toimida lahendus, kus EIS-i kaudu oleks võimalik kombineerida kommertspanga finantseerimist EIS-i käendusega ja vajadusel ka näiteks SmartCap'i omakapitaliinvesteeringuga (erafondivalitseja kaudu või ka otseinvesteeringuna). Samas ehk on põhjendatud pakkuda sarnaselt tööstuslaenu või regionaallaenu kõrvale täiendav finantstoode näiteks ettevõtte kasvu- või innovatsiooni toetamiseks.

2.2. Töö eesmärk

Käesoleva rakendusuuringu **eesmärk** on töötada välja uudne rahastamisvahend (-vahendid), mille läbi luua ettevõtetele võimalus teadusmahukate arenduste kiiremaks ellukutsumiseks olukorras, kus pangad ei ole veel valmis tehnoloogia uudsuse tõttu täiel määral investeeringut finantseerima.

Uute finantseerimisvahendite väljatöötamisel tuleb arvestada, et need vastaksid Eesti eripärale ja vajadustele ning looksid uudseid võimalusi innovaatiliste ja tehnoloogiamahukate projektide rahastamiseks.

Rakendusuuringu käigus vajavad lahendamist järgmised uurimisülesanded:

- **Ülesanne 1:** tuvastada ja mõista väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE-de) ning suurettevõtete erinevaid vajadusi ja väljakutseid kapitali kaasamisel, eriti teadus- ja tehnoloogiamahukates sektorites. Tuvastada ettevõtete vajadustest ja kitsaskohtadest lähtuvalt kohaliku turu rahastamisvahendite puudujäägid, kitsakohad, võimalikud turutõrked kapitali kaasamisel innovatiivsete ja tehnoloogiamahukate projektide finantseerimisel. Pöörata tähelepanu rohepöördega seotud investeeringutele, kus täna vajalikud tehnoloogiad on alles arendusfaasis ning juurdepääs rahastusele ja innovatsiooniks vajalikule taristule on keeruline¹.

Rakendusuuringu käigus tuleb selgelt eristada, millist laadi investeeringutega on tegemist:

- Kas tegu on tehnoloogiaarendusega: Selgitada välja, millises ulatuses ja millist tüüpi kapitali on vaja ettevõtte sisese tehnoloogiaarenduse läbiviimiseks ja mis on peamised takistused kapitali kaasamisel. See hõlmab teadus- ja arendustegevust (TA), mis keskendub uute tehnoloogiate väljatöötamisele või olemasolevate parendamisele.
 - Innovatsiooniga seotud takistused olemasoleva tehnoloogia ülevõtmisel: Tuvastada, millised on peamised takistused ja vajadused ettevõtetel olemasoleva tehnoloogia ülevõtmisel, mis on seotud innovatsiooniga. See sisaldab uute tehnoloogiliste lahenduste integreerimist ettevõtte tegevusse või tootmisprotsessidesse.
 - Taristuinvesteeringud tehnoloogia baasil tootmise alustamisel või laiendamisel: Milliseid investeeringuid on vaja tehnoloogia baasil tootmise alustamiseks või laiendamiseks, pöörates erilist tähelepanu taristuinvesteeringutele. See hõlmab nii uute tootmisliinide loomist kui ka olemasolevate laiendamist, kasutades innovatiivseid tehnoloogiaid.
- **Ülesanne 2:** Analüüsida olemasolevaid alternatiivseid lahendusi Euroopa Liidu liikmesriikide võimalike innovatsiooni või uutel tehnoloogiate põhinevate finantseerimismeetmete kaardistuse näol.
 - **Ülesanne 3:** Töötada välja Eesti majanduskeskkonnale sobivad potentsiaalsed uued tooted ja lahendused innovatsiooni finantseerimiseks ja erainvesteeringute mõju suurendamiseks ning valideerida nende lahenduste tõhusust sihtrühmadega.
 - **Ülesanne 4:** Pakkuda poliitikakujundajale valideeritud lahendustest lähtuvalt välja praktilised soovitused, kuidas Eesti turul vastavat uut rahastusinstrumenti pakkuda koos konkreetse, eelnevalt Eesti turu kontekstis valideeritud rahastamisskeemi lahendusega.

Rakendusuuringu tulemusel valmib Eesti turule sobilikuim rahastusinstrumendi lahendus/ed ja selle sekundeerivad teaduspõhiselt koostatud soovitused, ettepanekud ja ekspertarvamused,

¹ Rohepöörde trendid ja stsenaariumid Eestis ([Rohepöörde trendid ja stsenaariumid Eestis - Arenguseire Keskus](#))

mille kaudu saab Eesti ettevõtete innovaatilisi lahendusi finantseerida. Rakendusuuringu raames kirjeldatakse, millisel tasemel paiknevad pakutavad lahendused Eesti innovatsioonitrepi². Uuringu laiem kasusaajate ring on kogu Eesti ettevõtjad k.a katuseorganisatsioonid ning finantsasutused.

Töö (rakendusuuring) teostamisel tuleb järgida teadus- ja arendustegevuse põhitingimusi ja kriteeriume³:

- 2.2.1. **Uudsus** – rakendusuuringu raames luuakse uus finantseerimispõhine lahendus ettevõtete innovaatiliste lahenduste toetamiseks. Täna selline lahendus Eestis puudub ning teiste riikide kogemuse ülevõtmine ei tagaks Eesti majanduskeskkonna ja siinsete ettevõtete vajaduste ning väljakutsetega arvestamist.
- 2.2.2. **Loomingulisus** – rakendusuuring peab olema läbiviidud olemasolevatele teadmiste teetudes, aga peab sisaldama ka uusi käsitusi ja ideid, mis aitaks välja töötada uudset, Eesti konteksti arvestavat finantsinstrumenti.
- 2.2.3. **Ettemääramatu tulemus** – rakendusuuringu lõpptulemust ette ei ole täpselt teada, parim võimalik mudel innovatsiooni toetava(-te) rahastusinstrumendi(-tide) pakkumiseks kujuneb rakendusuuringu raames. Rakendusuuringu I etapis toimub mudeli valideerimine ehk testitakse praktilist rakendatavust ja tõhusust koostöös sidusrühmaga. Käesolevalt puudub teadmine, milline lahendus on Eesti kontekstis parim ning milline lahendus sobiks kõige paremini just suuremahuliste ning innovaatiliste projektide riskide jagamisel.
- 2.2.4. **Süsteemaatilisus**, st tegevus toimub vastavalt koostatud plaanile. Rakendusuuring peab olema süsteemselt tegevuste ja etappidena läbi mõeldud ja planeeritud ja dokumenteeritud, mis võimaldab tegevuste iteratiivsust ja korratavust. Loodav lahendus on turul täiesti uudne, mistõttu kaasatakse teaduskraadiga valdkonnaeksperte, kes aitavad jõuda põhjaliku teadusliku rakendusuuringuga parimate tulemusteni ning aitavad valideerida meetodikat kõige sobivamal viisil.
- 2.2.5. **Ülekantavus ja korratavus** – rakendusuuringu käigus loodud mudelid ja lahendused peavad olema vabalt kättesaadavad ja kasutatavad rakendamise või kordamise eesmärgil teiste valdkondade raames ning, et uuest teadmisest saadav kasu oleks maksimaalne. Rakendusuuringu tulemuste avaldamine võib toimuda nt teadusvaldkonda puudutavates erialakirjanduses või/ja teaduskonverentside raames.

2.2.6. Rakendusuuringu ülesanded:

Tellitava rakendusuuringu neli uurimisülesannet on jagatud kaheks etapiks järgmiselt:

² Eesti innovatsioonitrepp: <https://employers.ee/innovatsioonitrepp-kiirendab-ettevotete-arengut/>

³ Kättesaadavad: Frascati käsiraamat. Teadusuuringuid ja eksperimentaalarendust käsitlevate andmete kogumise ja esitamise suunised“ (2015), 2. peatükk „Teadus- ja arendustegevust kirjeldavad mõisted ja määratlused“, https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2016/11/FrascatiManual2015_2ptk.pdf

Töö I etapp – erinevate liikmesriikide innovatsiooni või uute tehnoloogiate finantseerimisskeemide kaardistus ja kohaliku turu-uuringu läbiviimine (uurimisülesanded 1 ja 2). Selle põhjal Eesti turule võimaliku innovatsiooni- või kasvulaenu lahenduse välja pakkumine ning valideerimine (uurimisküsimus 3).

Töö II etapp – Töö I etapi väljundist tulenevalt praktiliste ja konkreetsete lahenduste pakkumine Eesti kapitaliturul esinevate kitsaskohtade lahendamiseks ja võimaluste kasutamiseks (uurimisülesanne 4) koos riigile sobiva rahastamisskeemi lahenduse välja pakkumisega.

3. Töö tegevused ja oodatav tulem

Uuringu tulemusena on välja selgitatud Eesti ettevõtete rahastusvajadused ja turutõrked innovaatiliste/tehnoloogiamahukate projektide finantseerimisel ning pakutud välja uudne rahastamisinstrument innovaatiliste lahenduste finantseerimiseks. Tulemused annavad ülevaate, milliste probleemidega on Eesti ettevõtted kokku puutunud ning kas või kuidas need on lahenenud. Täpsustub vajadus riigi sekkumise järele – milliseid sihtrühmasid ja milliste instrumentidega on riigil kõige mõistlikum toetada, et ettevõtete finantseerimisvõimalusi parandada ning kasvatada seeläbi ettevõtete kõrgema lisandväärtuse loomise ja ekspordi võimekust koos konkreetsete ettepanekutega innovatsiooni finantseerimise pakkumisel koos riigiabiireeglite soovitustega. Uuringu raames on eeldatud, et kaitsetööstuse eripära on samuti arvesse võetud.

3.1. Uurimisülesanne 1 (I etapp): Teiste riikide innovatsiooni toetavate rahastusinstrumentide lahenduste kaardistus. Võimalik metoodika: dokumendianalüüs ja kvantitatiivse ning kvalitatiivse andmeanalüüsi kombineerimine.

- 3.1.1. Millised on teiste riikide kogemused eelarvelt mahukate ja innovaatiliste suurtehingute finantseerimise soodustamisel? Eesmärk on vähemalt viie riigi lahendused ära kaardistada, nt eelistatult Saksamaa (KfW), Austria (Austria Wirtschaftsservice Gesellschaft mbH), Holland (Netherlands Enterprise Agency), Prantsusmaa (Bpifrance) ja Soome (Business Finland, Finnvera) näitel ning mujal asjakohastes riikides.
- 3.1.2. Mis nõuded on esitatud ettevõtjale ning investeringule ja kuidas on seatud erinevate rahastamisvahendite puhul innovatsiooni tingimused.
- 3.1.3. Kuidas on teiste riikide teenuste sihtgrupid/fookused leitud?
- 3.1.4. Kas esineb lisanõudeid või välistusi? Näiteks on innovatsiooni rahastamisel välistatud teatud sektorid.
- 3.1.5. Millised on näited võimalikest toodetest ja struktuurist erinevate riiklike finantstoodete kombineerimisel. Kas leidub tooteid, kus on toetus kombineeritud laenuga või näiteks on kasutusel lahendus, mille raames asendatakse teatud juhul laen toetusega?
- 3.1.6. Kas investeringute puhul, mis näiteks panustavad lisaks kliimaeesmärkide täiendamisele, ressursisäästu või ringmajanduse tegevustesse, esineb laenu saamisel täiendavaid soodustavaid tingimusi?

- 3.1.7. Kuidas on korraldatud pakutavate rahastamisvahendite riigiabiireeglid?
 - 3.1.8. Kas laenu finantseerimiseks või riski maandamiseks pakutakse ka lisaks käendust ja millistel tingimustel?
 - 3.1.9. Kuidas on lahendatud vastava finantsasutuse poolt pakutavate rahastamisvahendite riskide maandamine? Kas vastavate rahastamisvahendite puhul on kasutusel ka riski jagamisel vastava riigi poolt pakutavat garantiid või mõnda muud lahendust? Kui jah, siis mis tingimustel?
 - 3.1.10. Kas pakutavate toodete puhul kasutatakse riski jagamiseks mõnda edasikindlustamise võimalust näiteks läbi Euroopa Investeerimispanka (edaspidi *EIB*) või Euroopa Investeerimisfondi (edaspidi *EIF*).
 - 3.1.11. Kas toodete puhul on lubatud ka kombineerimine teiste Euroopa Liidu toetusmeetmega ja millistel tingimustel?
 - 3.1.12. Kas teistes riikides on innovatsiooni toetavate rahastusinstrumentide näol tegu isetasuvate või kulumeetmetega?
 - 3.1.13. Kuidas täpsemalt on lahendatud konsultatsiooniteenus finantseeringu saamisel ettevõtjatele?
- 3.2. **Uurimisülesanne 2 (I etapp):** Eesti turutõrkeanalüüs. Võimalik metoodika: uuringu läbiviimine, dokumendianalüüs ja kvantitatiivse ning kvalitatiivse andmeanalüüsi kombineerimine. Turutõrke uuringus on kasutatud ka küsimuste koostamisel eelneva ehk uurimisülesande I tulemit.
- 3.2.1. Millistes sihtrühmades/sectorites esinevad turutõrked ettevõtete kasvu- ja suuremahuliste projektide finantseerimisel?
 - 3.2.2. Mis eesmärkide täitmiseks on ettevõtetel kasvuraha ebapiisavalt saadaval – ekspordivõimekuse suurendamine, toote- ja teenuse innovatsioon, digitaliseerimine, energiasääst, ehk investeeringud taastuvenergiasse, toote- ja teenuse väärtusahelas üles liikumine, kohaliku ressursi väärindamine, uute toodete ja teenuste turule toomine ning portfelli mitmekesistamine, ühinemise ja omandamise tehingud.
 - 3.2.3. Millistes sektorites⁴ on põhjendatud riigi sekkumine kapitaliturul ja millistes ei ole põhjendatud, et majanduslik mõju ja võimendus oleks suurim?
 - 3.2.4. Millised on ettevõtete takistused ja väljakutsed innovatsioonimahukate või uudse tehnoloogiaga projektide rahakaasamise puhul?
 - 3.2.5. Kas innovatsioonimahukate või uudse tehnoloogiaga projektide finantseerimisel on seatud pangandussektorile seadusandlikud piirangud?
 - 3.2.6. Mis puudused (nt tehnoloogiarisk, puudulik äriplaan, tagatise, omafinantseeringu puudumine jne) iseloomustavad pankade poolt pooleli jäetud suurtehinguid?
 - 3.2.7. Nõudluse hindamine, hinnanguliselt mitu innovaatilist projekti jääb aastas rahastamata või liigub Eestist väljapoole ilma riigi sekkumiseta?

⁴ Või ka alternatiivsed karakteristikud nagu nt ekspordi potentsiaal, regionaalne või sotsiaalmajanduslik mõju vms

3.3. Uurimisülesanne 3 (I etapp): Teiste riikide kogemuse ja turutõrkeanalüüsist selgunud tulemuste põhjal koostatud ning valideeritud hüpotees võimalikest rahastamisvahenditest koos riigiabianalüüsiga. Võimalik metoodika: dokumendianalüüs, intervjuud ja/või fookusgrupid ja kvantitatiivse ning kvalitatiivse andmeanalüüsi kombineerimine.

- 3.3.1. Innovatsiooni toetava rahastusinstrumendi mudeli väljatöötamine:** Töötatakse välja konkreetne mudel või mudelid, mis on sobivad Eesti ettevõtluskeskkonda silmas pidades. Toetudes eelnevalt teostatud turutõrke uuringul ja teiste riikide kogemustel.
- 3.3.2. Riigiabi ja regulatiivse sobivuse analüüs:** Hinnatakse mudelite ühilduvust kehtivate seadusandlike ja regulatiivsete nõuetega, sealhulgas riigiabi reeglitega, et tagada nende seaduslikkus ja rakendatavus.
- 3.3.3. Mõju hindamine:** Analüüsitakse, kuidas väljapakutud mudelid mõjutavad Eesti majandust laiemalt, sealhulgas nende potentsiaali soodustada innovatsiooni ja ettevõtluse arengut.
- 3.3.4. Nõustamisteenuste ja täiendavate toetusmeetmete väljatöötamine:** Pakutakse välja lisameetmeid, nagu nõustamisteenused ja koolitusprogrammid, et toetada ettevõtjaid võimalike uute rahastusinstrumentide võimaluste maksimaalsel ärakasutamisel.
- 3.3.5. Mudeli valideerimine:** Testitakse väljatöötatud mudeli(te) praktilist rakendatavust ja tõhusust koostöös sihtrühmadega, nagu ettevõtjad, finantseerijad ja poliitikakujundajad (v.t punkt 7). Valideerimisprotsess hõlmab tagasiside kogumist ja mudeli kohandamist vastavalt sellele.
- 3.3.6. Pilootprojektide kavandamine:** Planeeritakse ja viiakse läbi pilootkaasus, et testida mudelite praktilist rakendust reaalses majanduskeskkonnas koos sidusrühmadega.
- 3.3.7. Sidusrühmade kaasamine ja koostöö:** Tagatakse pidev suhtlus ja koostöö erinevate sidusrühmadega kogu uuringu vältel, et tagada lahenduste asjakohasus ja tõhusus (v.t punkt 7).

Uurimisülesande nr. 3 eesmärk on tagada, et väljatöötatud rahastamismudel(id) oleksid praktilised, tõhusad ja kohandatud Eesti majanduskeskkonna vajadustele, pakkudes kindlat alust ettevõtete innovatsiooni ja kasvu toetamiseks.

Teenuse I etapi väljundiks on eestikeelne vahearuanne, mis kajastab kõiki uurimistöö eelnevate uurimisülesannete etappe s.h uute finantsinstrumentide mudeldamist ja valideerimist.

Vahearuanne sisaldab:

- **Detailset kirjeldust:** Ülevaadet teiste riikide praktikast, läbiviidu turutõrke tulemuste analüüsi ning kirjeldust väljatöötatud mudelitest ja finantsinstrumentidest, sealhulgas kirjeldades nende struktuuri, eesmärgi ja eeldatavat mõju.
- **Analüütilisi tulemusi:** Analüüsitud on tulemused, mis käsitlevad mudelite ja finantsinstrumentide efektiivsust, sobivust ja rakendatavust Eesti kontekstis.

- **Visuaalsed materjale:** Aruannet täiendavad kommenteeritud ja analüüsitud joonised, graafikud ja tabelid, mis aitavad paremini mõista keerukaid mudeleid ja nende mõju.
- **Sidusrühmade tagasisidet:** Aruandes käsitletakse ka sidusrühmade tagasisidet ja nende vaatenurki, mis on kogutud nii mudeli valideerimise kui ka pilootprojektide käigus.

3.4. Uurimisülesanne 4 (II etapp): Riigi roll ja võimalused soodustada Eesti ettevõtete kapitali kättesaadavust innovatsioonimahukate projektide finantseerimisel. Võimalik metoodika: fookusgrupi arutelud ettevõtjate, kaasatud EIS-i toetusmeetmetest abi saanud ettevõtteid nagu näiteks rakendusuuringu programmi, arenguprogrammi, Ida-Viru ehk Õiglase Ülemineku Fondi toetuse saajad jne, EIS-i välisinvesteeringute keskus, Eesti Pangaliiduga, Eesti Riski- ja Erakapitali Assotsiatsiooniga ning vajadusel teiste ettevõtete esindusorganisatsioonidega (v.t punkt 7).

Antud uurimisülesanne keskendub uurimisülesandes 1, 2 ja 3 tuvastatud erisustele ning analüüsib nii nende põhjuseid kui ka omavahelisi seoseid ja toob välja potentsiaalsed võimalused innovatsiooni toetava(-te) rahastusinstrumendi(-tide) võimalikuks pakkumiseks. Tuginedes eelnevalt välja selgitatud informatsioonile võrdlusgrupis ning teiste Euroopa Liidu liikmesriikide parimatele praktikatele.

- 3.4.1. Koostatud analüüs milliseid rahastamisvahendeid võiks Eestis innovatsiooni finantseerimisel kaaluda ning miks?
- 3.4.2. Koostatud analüüs, millist edasikindlustamise või riski jagamise lahendust vastavate rahastamisvahendite puhul võiks kasutada.
- 3.4.3. Eelneva põhjal koostatud riigi seisukohalt innovatsiooni toetava(-te) rahastusinstrumendi(-tide) toote/toodete rahastamisskeem koos õigusliku analüüsiga. Sisaldades ettepanekuid, mida tuleb antud skeemi rakendamiseks „Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduses“ (edaspidi *ETS*) ja vastava seadusega seotud määruste raames lisada või muuta.
- 3.4.4. Milline võiks ja peaks olema riigi roll varasemalt tuvastatud turutõrgete lahendamisel, sh eri majandustsüklites?
- 3.4.5. Uute riiklike rahastamisvahendite rakendamise võimendava mõju ja lisandväärtuse hindamine potentsiaalsete kasusaajate põhjal.

3.5. Teenuse II etapi väljundiks on järgmised töötulemused:

- 3.5.1. Eestikeelne kirjalik **lõpparuanne**, mis hõlmab kõiki ülalnimetatud küsimusi mõlemast teenuse etapist, väljatöötatud toodete kirjeldust ning mida saadavad kommenteeritud joonised, graafikud ja tabelid. Lõpparuandes käsitletavate küsimuste ring võib olla ka laiem, kui see osutub vajalikuks töö teostamise käigus ning on otseselt seotud püstitatud eesmärkidega.
- 3.5.2. Rakendusuuringu lõpparuande põhjal eesti- ning ingliskeelse uuringutulemusi tutvustav lühendatud **Powerpoint ettekanne** ning uuringutulemuste **1-leheküljepikkuse kokkuvõtte** eesti ja inglise keeles.

3.5.3. **Infoseminar** uuringu tulemuste tutvustamiseks, pakkudes osalejatele võimalust saada ülevaade uuringu tulemustest ja peamistest järeldustest.

4. Nõuded pakkuja meeskonnale:

- 4.1. Pakkuja peab hanke objektiks oleva uuringu tegevuste läbiviimiseks moodustama teadusvõimekuse ja -kogemusega ekspertidest koosneva meeskonna, milles on esindatud läbiviimise pädevused ja eelnevad kogemused. Finantsanalüütiku raames on eeldatud, et kaasatakse väliseksperti.
- 4.2. Meeskonda peavad kuuluma liikmed, kellest igaüks eraldi peab vastama vastavale liikmele sätestatud nõuetele ning kelle pädevused kokku peavad katma uuringu **olulisemateks ülesanneteks vajalikud oskused vähemalt järgmiselt:**

4.2.1. Projektijuht:

- 4.2.1.1. Peab olema hanke algamisele (hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäev) eelneva viimase 60 kuu jooksul projektijuhtimise kogemust, mille jooksul on juhtinud vähemalt 3 uuringu läbiviimist projektijuhi rollis, mis hõlmas ka uuringu metoodika loomist. Projektijuht on tellijale esmaseks kontaktiks ning ta vastutab projekti sujuva läbiviimise, koordineerimise ja tellijaga teabevahetuse eest (esitada vastav kogemus CVs);

Metoodik:

- 4.2.1.2. Peab omama hanke algamisele (hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäev) eelneva viimase 60 kuu jooksul vähemalt 24 kuud töökogemust metoodikuna, mille jooksul on teinud töid metoodikuna vähemalt 3 (kolmes) teadus- ja arendusuuringus⁵, mille üheks uurimisülesandeks on/oli metoodika väljatöötamine, ning on olnud otseselt seotud metoodika väljatöötamisega vastavates uuringutes (uuringud peavad olema lõppenud nimetatud referentsperioodil või olema kestnud pakkumuse esitamise hetkeks vähemalt 6 kuud);

4.2.2. Finantsanalüütik (välisekspert)

- 4.2.2.1. Välisekspert peab omama hanke algamisele (hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäev) eelneva viimase 60 kuu jooksul vähemalt 24 kuud töökogemust finantsanalüütikuna, mille jooksul on teinud töid vähemalt 3 (kolmes) projektis, mille sisuks on majandus ja/või maksualased analüüsid (projektid peavad olema lõppenud nimetatud referentsperioodil või olema kestnud pakkumuse esitamise hetkeks vähemalt 6 kuud);.

4.2.3. Majandusanalüütik:

- 4.2.3.1. Peab omama hanke algamisele (hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäev) eelneva viimase 60 kuu jooksul vähemalt 24 kuud töökogemust majandusanalüütikuna, mille jooksul on teinud töid vähemalt 3 (kolmes) teadus- ja

⁵ Teadus- ja arendustegevus teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse mõistes.

arendusuuringus⁶, mille sisuks on majandus ja/või maksualased analüüsid (uuringud peavad olema lõppenud nimetatud referentsperioodil või olema kestnud pakkumuse esitamise hetkeks vähemalt 6 kuud);.

4.2.4. Jurist:

- 4.2.4.1. Peab olema hanke algamisele (hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäev) eelneva viimase 60 kuu jooksul omandanud vähemalt 24 kuud töökogemust õiguseksperdina, mille jooksul on teinud töid õigus- ja riigiabianalüüsi koostamisel.
- 4.3. Vähemalt ühel alapunktides 4 nimetatud meeskonnaliikmel peab olema vähemalt magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning kes on avaldanud vähemalt 3 (kolm) kõrgetasemelist publikatsiooni (mis vastavad klassifikatsioonile 1.1, 1.2, 2.1 või 3.1) (esitada vastav kogemus CVs).
- 4.4. Pakkuja esitab pakkumuses punkti 4 alapunktides nimetatud pädevuste ja kogemusega kasutatavate meeskonnaliikmete nimekirja koos projektimeeskonna liikmete CV-dega, milles on selgelt ja üheselt tuvastatavad tingimustele vastavuse hindamiseks vajalikud andmed. CV-de esitamisega pakkuja ühtlasi kinnitab, et vastavad meeskonnaliikmed on andnud nõusoleku töö teostamisel osalema.
- 4.5. Üks isik võib täita maksimaalselt kahte rolli (nt projektijuht-metoodik), kuid sellisel juhul peab antud isik täitma igale antud rollile esitatud nõudeid.
- 4.6. Juhul, kui pakkuja nimetab meeskonna koosseisu täiendavaid liikmeid, keda pole nõutud või kellele pole seatud tingimusi (nt assistent), siis nende meeskonnaliikmete osas nõuetele vastavust ei kontrollita.

5. Nõuded töö teostamisele

Hangitavate tööde teostamise tähtaeg on **7 (seitse) kuud** arvates hankelepingu sõlmimisele järgnevast tööpäevast. Pakkujal peab olema valmisolek alustada hankelepingujärgsete tööde teostamisega hankelepingu sõlmimisele järgnevast tööpäevast arvates ja nimetatud tingimusega tuleb Pakkujatel pakkumust, s.h projektiplaani, esitades arvestada. Lõpparuande maht ei tohi ületada 50 lehekülge, mille hulka ei loeta kirjanduse loetelu, lisasid jms.

6. Tulemuse rakendamine

Töötulemid on mõeldud kasutamiseks Hankijale ning Hankijaga seotud huvigruppidele (nt avaliku sektori asutused, ettevõtjad ning pangandussektor). Uuringu tulemusi kasutatakse „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ alusel uute rahastamisvahendite ehk (i) laenude, (ii) käenduste ja (iii) omakapitaliinvesteeringute rakendamiseks.

⁶ Teadus- ja arendustegevus teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse mõistes.

Töötulemite ning uuringu käigus kogutud informatsiooni intellektuaalomandi õigused kuuluvad Hankijale. Hankijal on õigus tööd avalikustada Hankija veebilehel ja muudes infokanalites, ilma et sellega kahjustataks või piirataks rakendusuuuringu koostaja õigusi.

7. Töö teostamisse kaasatavad asutused

Töö teostamisse tuleb vähemalt kaasata:

- 7.1.1. EIS-i välisinvesteeringute keskus, ettevõtete käenduste ja laenude osakond, toetuste üksus, Startup ökosüsteemi osakond, rakendusuuuringute keskus.
- 7.1.2. AS SmartCap
- 7.1.3. Eesti Pangaliit
- 7.1.4. Eesti Riski- ja Erakapitali Assotsiatsiooniga
- 7.1.5. Eesti Kaitsetööstuse Liit
- 7.1.6. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
- 7.1.7. Eesti Keemiatööstuse Liit
- 7.1.8. Eesti Plastitööstuse Liit
- 7.1.9. Eesti Elektroonikatööstuse Liit
- 7.1.10. Eesti Masinatööstuse Liit
- 7.1.11. Eesti Toiduainetööstuse Liit
- 7.1.12. Eesti Meretööstuse Liit
- 7.1.13. Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit
- 7.1.14. Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon MTÜ
- 7.1.15. Asutajate Selts
- 7.1.16. Eesti Puitmajaliit ning vajadusel teiste ettevõtete esindusorganisatsioonidega

8. Töö tuleb teostada 2 (kahes) etapis järgmiselt:

- 8.1. **I etapi Tulem** antakse üle pärast selle teostamist edukaks tunnistatud pakkumuses esitatud ajagraafikust tulenevatel tähtajal. Koos I etapi Tulemiga esitab Pakkuja lepingu lisale 3 vastava digitaalselt allkirjastatud üleandmise-vastuvõtmise akti. II etapi Tulemi esitab Töövõtja Tellijaga sõlmitud lepingu punktis 2.2 sätestatud tähtajaks. Koos II etapi Tulemiga esitab Töövõtja lepingu lisale 3 vastava digitaalselt allkirjastatud üleandmise-vastuvõtmise akti. **I etapp peab valmis saama hiljemalt 5 (viie) kuu pärast lepingu sõlmimist.**
- 8.2. Pakkuja esitatud pakkumuses on kirjas, millised Töö tegevused kuuluvad I ja II etappi. Pakkuja esitatud Töö tegevuste ja maksumuse etappideks jaotamise alused peavad olema põhjendatud (põhjendatust arvestatakse ka pakkumuse hindamisel). Pakkuja peab pakkumuse koostamisel ning tegevuste jagamisel I ja II etappi arvestama, et I etapi täitmise eest tasub Hankija 50% kogusummast ja II etapi eest 50% kogusummast. I etapis teostatud Töö tegevused moodustavad I etapi Tulemi ja II etapis teostatud Töö tegevused moodustavad II etapi Tulemi.

- 8.3. Enne I etapi tulemuste vastuvõtmist ja selle eest tasumist peab MKMi juhtrühm kinnitama, et need tulemused vastavad tehnilisele kirjeldusele, nagu on määratletud lepingu punktides 2.4 ja 2.5 ning uuringu läbiviimise dokumendi lisas 1 toodud tehnilistes kirjeldustes punktides 3.1, 3.2 ja 3.3.
- 8.4. **II etapi tulemusel** on koostatud rakendusuring, mis on kinnitatud MKMi juhtrühma poolt ja vastab oma sisult lisas 1 toodud tehnilise kirjelduse punktile 3.
- 8.5. II etapp lõpeb lõpparuande esitamisega. Enne lõppraporti esitamist esitatakse vähemalt kaks nädalat enne lõpptähtaega lõppraporti mustand kooskõlastamiseks. Lõppraporti vastuvõtmisel allkirjastab Tellija vastava akti ja Töövõtjale tasutakse ülejäänud 50% töö kogumaksumusest. II etapp peab valmis saama 7 (seitsme) kuu jooksul lepingu sõlmimisest.
- 8.6. Punktis 3.5.3 nimetatud infoseminar tuleb läbi viia hiljemalt 30 päeva pärast lõppraporti vastuvõtmisest. Täpsem päev lepitakse poolte vahel kokku.
- 8.7. Töö teostamise algusajaks on hiljemalt 7 (seitse) päeva pärast lepingu sõlmimist.

9. Pakkuja Töö juhtimine

- 9.1. Töö teostamisel tagab Pakkuja ülesannete tähtaegse valmimise vastavalt lepingutingimustele. Pakkuja ülesanne on Töö teostamise ja selle tulemite tagamine ning võimalike riskide maandamise meetmete planeerimine ja rakendamine vastavalt töövõtulepingule. Pakkuja projektijuht korraldab projektirühmade üld-, teemapõhiseid ja erakorralisi koosolekuid: valmistab ette päevakava ja vajalikud töömaterjalid koostöös ja kooskõlastatuna Tellija projektijuhiga, juhivad koosolekuid, korraldab protokollimise ja juhtrühmas juhtrühma liikmete vastuvõetud otsuste täitmise.

10. Projektiplaan ja ajakava

- 10.1. Pakkuja esitab pakkumuses projektiplaani ja ajakava näiteks Gantti diagrammina või muu samaväärse vahendiga näitlikustatult, mis sisaldab muuhulgas tööde teostamist tutvustavat ülevaadet, tulemeid, riskide haldamise meetmeid, mille koostamisel tuleb lähtuda allpool toodud tingimustest ja tehnilisest kirjeldusest.
- 10.2. Pakkuja esitab töö tegevuste läbiviimise detailse ja loogilise ülesehitusega kirjelduse (s.o töö teostamise projektiplaan ja ajakava), mis peab vastama vähemalt järgmistele tingimustele:
- 10.2.1. Pakkuja esitab teostatava Töö kirjelduse ning selgitab arusaama rakendusuringu eesmärgist, mis põhjalikult, selgelt ja struktureeritult kajastab seatud eesmärkide saavutamiseni ja töövõtulepingu tingimustele vastavate tulemiteni viivat protsessi, pakkuja visiooni koostööst Tellijaga. Kõik kirjeldatud tööd peavad olema omavahel loogiliselt seotud. Pakkuja kirjeldab detailselt Töö edukat teostamist toetavaid tegevusi. Pakkuja esitatud pakkumuses on kirjas, millised Töö tegevused kuuluvad I ja II etappi. Töö tegevused jaotatakse kaheks selgelt eristatavaks etapiks. Iga

etapi juures peab tegevuste lõikes kirjeldama pakkuja ja Hankija rolli ning tooma välja tegevuste lõikes töömahu (tundides) igas etapis.

10.2.2. Pakkuja selgitab projektiplaanis töövõtulepingu täitmisel kasutatavate spetsialistide tööjaotust ja koormust (tundides). Pakkuja kirjeldab projektimeeskonda. Pakkuja kirjeldab meeskonda hanketingimustes kirjeldatud I ja II etapi tulemi saavutamiseks ning projektiplaani elluviimiseks läbi rollide ja vastutuse isikulise jaotuse, kus on välja toodud ka I etapi ja II etapi Tulemi realiseerimise peavastutaja ja kaasvastutajad.

10.2.3. Projektiplaanis peab pakkuja välja tooma, millist sisendinfot on vastava Töö etapi teostamisel vaja ning millised on I etapi Tulemi ja II etapi Tulemi saavutamiseks koostatavad dokumendid ja tulemid. Lisaks tuleb esitada Töö käigu ja Töö I ja II etapi tulemi dokumenteerimise põhimõtted.

10.2.4. Töö projektiplaani ja läbiviimise ajakava peab olema realistlik ning sisaldama tegevuste jaotust nädalate kaupa. Töö ajakavas on arvestatud teostatud Töö Tellijale esitamise tähtpäevadega. Ajakava peab sisaldama varuaega (puhvrit) ja selles peab arvestama riiklike pühade, puhkepäevade ja meeskonna puhkustega.

10.2.5. Pakkuja kirjeldab pakkuja projektijuhtimise, kvaliteedijuhtimise ja riskide haldamise meetmeid ning põhjendab nende mõju eesmärkide saavutamisele. Riskide maandamise võimalused ja halduse ettepanekud peavad olema esitatud selgelt, detailselt, läbimõeldult, struktureeritult ja põhjendatult.

10.3. Esitatud töö teostamise projektiplaani ja ajakava on aluseks pakkumuse hindamisel vastavalt pakkumuste hindamismetoodika dokumendis toodud punktile 2.1.2.

11. Pakkumise sisu

11.1. Pakkuja esitab pakkumuses vähemalt:

11.1.1. Pakkumuse maksumuse (töö teostamise kogumaksumus eurodes ilma käibemaksuta. Juhul, kui Pakkuja on käibemaksukohuslane, lisada märke käibemaksu lisandumise kohta).

11.1.2. Tööd teostavate isikute CV-d, millest nähtub meeskonna vastavus tehnilises kirjelduses toodud nõuetele ja võimaldab hankijal seatud tingimuste täitmist kontrollida.

11.2. Esialgne visioon rakendusuuringu ülesande lahendamise kohta, mis sisaldab vähemalt:

11.2.1. arusaama rakendusuuringu eesmärgist ja uurimisküsimustest ning visiooni stsenaariumide koostamisest;

- 11.2.2. rakendusuuringu teostamise aja- ja tegevuskava;
- 11.2.3. rakendusuuringu projektijuhtimise kirjeldust;
- 11.2.4. rakendusuuringu teostamisega seotud riske ja nende maandamismeetmeid.

- 11.3. Punktides 11.1 ja 11.2 esitatud andmete alusel toimub pakkumuste hindamine vastavalt hindamismetoodikas toodule.
- 11.4. Pakkumus peab olema jõus vähemalt 90 kalendripäeva pakkumuste esitamise tähtpäevast arvates.